

<<ՍԵՎԱՆԻ Խ.ԱԲՈՎՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ԱՎԱԳ ԴՊՐՈՑ>> ՊՈԱԿ

**ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ
ԴԱՍԸՆԹԱՑ**

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ԹԵՄԱ Տեղեկատվական գլոբալ ցանցեր, տեղեկատվական անվտանգությունը:
Սովորողի հոգեկան առողջության պահպանում

ՀԵՂԻՆԱԿ

Ա. Սարգսյան

ԽՈՒՄԲ/ԱՌԱՐԿԱ/

Ինֆորմատիկա

ՂԵԿԱՎԱՐ

Ն. Գաբրիելյան

ՍԵՎԱՆ 2023

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Հետազոտության նպատակը, խնդիրները, արդիականությունը	3
Ներածություն.	4
Տեղեկատվական գլոբալ ցանցեր	6
Սովորողների համացանցային անվտանգություն.	10
Սոցիալական ցանցերի և առցանց խաղերի ազդեցությունն հասարակության վրա. .	12
Սովորողի հոգեկան առողջության պահպանում	15
Եզրակացություն.	19
Գրականության ցանկ.	20

Նպատակը- Համացանցում ծավալել անվտանգ գործունեություն, մատչելի և բարձրորակ համացանցը հասանելի դարձնել բոլոր երեխաներին: Պաշտպանել երեխաներին համացանցի վտանգներից, այդ թվում՝ չարաշահումից, շահագործումից, թրաֆիքինգից, կիրբերբուլիինգից, ինչպես նաև՝ տարիքին չհամապատասխանող նյութերից: Պաշտպանել երեխաների անձնական տվյալներն ու առցանց ինքնությունը: Տրամադրել թվային գրագիտություն, որպեսզի երեխաները տեղեկացված լինեն, իսկ համացանցից օգտվելիս՝ պաշտպանված: Կիրառել մասնավոր հատվածի լծակներն՝ էթիկական չափորոշիչներն ու քայլերը բարելավելու համար, որոնք պաշտպանում են երեխաներին համացանցից օգտվելիս ի շահ բոլոր երեխաների:

Մեթոդաբանությունը.

Գիտական և մեթոդական գրականության տեսական վերլուծություն, տեղեկատվության ընտրություն, ընդհանրացում, նկարագրություն:

Թեմայի արդիականություն. Այսօր աշխարհում տարբեր ոլորտների՝ տնտեսական, հասարակական, մշակութային, քաղաքական զարգացման հիմքում ընկած է տեղեկատվական բազմազան և բուռն գործընթացները: Այդ գործընթացները անշեղորեն տանում են տեղեկատվական հասարակության ձևավորմանը:

Բացի այդ, օգտակար և անհրաժեշտ տեղեկատվության հետ մեկտեղ երեխաները բախվում են հակաէթիկական և ագրեսիվ նյութեր պարունակող ռեսուրսների հետ: Անհրաժեշտ է բացահայտել , թե ինչպես համացանցում ծավալել անվտանգ գործունեություն և բացահայտել սովորողի հոգեկան առողջությունն պահպանելու ուղիները

Խնդիրները - ապացուցել, որ սովորողի պաշտպանությունը ամենակարևորն է համացանցում

- սովորեցնել, թե ինչպես շփվել համացանցում և պահպանել անվտանգության կանոնները
- սովորեցնել ճիշտ և գրագետ օգտվել համացանցից և վայելել այն ոչ թե դառնալ համացանցի <<գերին>>
- սովորեցնել սովորողների տարբերակել կեղծ և ճշմարիտ ինֆորմացիան
- սովորեցնել օգտվել այնպես համացանցից, որ այն քայլերը , որոնց շնորհիվ հնարավոր է կանխարգելել համացանցային կախվածությունը
- բացատրել իրավունքներն ու պարտականությունները:

Ներածություն

Արդի ժամանակաշրջանում տեղեկատվական գործոնը վճռորոշ դերակատարում է ստանձնել անհատի, հասարակության, պետության և ազգի գործունեության գրեթե բոլոր բնագավառներում՝ հնարավորություն ընձեռելով հետևելու և համարժեք արձագանքելու արագ փոփոխվող աշխարհի իրողություններին: Ակնհայտ իրողություն է քաղաքական հարացույցի կերպափոխումը, որի վառ վկայությունն է զարգացող տեղեկատվական հասարակությունը, ինչի արդյունքում բեկումնային դերակատարում է ստանձնել տեղեկատվությունը՝ իր բոլոր դրսևորումներով:

21-րդ դարասկիզբի հասարակությունը բազմաթիվ գիտնականներ դիպուկ անվանում են <<ոչսկի հասարակություն>>: Այդ ոչսկի իրավիճակն արդիականացավ տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտում արձանագրված հեղափոխական գործընթացներով, որով մարդկային քաղաքակրթությունը թևակոխեց պատմական զարգացման որակապես նոր փուլ:

Այսօր աշխարհում տարբեր ոլորտների՝ տնտեսական, հասարակական, մշակութային, քաղաքական զարգացման հիմքում ընկած է տեղեկատվական բազմազան և բուռն գործընթացները: Այդ գործընթացները անշեղորեն տանում են տեղեկատվական հասարակության ձևավորմանը: Տեղեկատվական հասարակությունը՝ այն հասարակությունն է, որում արտադրության գլխավոր արդյունքը տեղեկատվությունն ու գիտելիքներն են: Տեղեկատվական հասարակության առաձնահատկություններից են՝

- Տեղեկատվության, գիտելիքների, տեղեկատվական տեխնոլոգիաների դերի բարձրացումը հասարակության կյանքում
- տեղեկատվական և հաղորդակցական տեխնոլոգիաների (ՏՀՏ) արտադրանքի ծավալի աճը ընդհանուր արտադրության ծավալի մեջ, ՏՀՏ ոլորտում աշխատողների թվաքանակի ավելացումը
- հասարակության տեղեկատվայնացվածության (ինֆորմացվածության) մակարդակը, որը պահանջում է գլոբալ տեղեկատվական միջավայրի ձևավորումը, որտեղ հասարակության յուրաքանչյուր անդամ օգտագործելով տեղեկատվական և հաղորդակցական նորագույն տեխնոլոգիաները հաղորդակցվում է հասարակության անդամների հետ, բավարարում է իր տեղեկատվական պահանջները, մուտք է գործում համաաշխարհային տեղեկատվական շտեմարաններ:

Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների արագ զարգացումն ու տարածումը հանգեցնում է նրան, որ անընդհատ ավելանում է այն երեխաների թիվը, ովքեր համակարգչից օգտվում են դպրոցում, ինֆորմատիկայի դասերին և տնային առաջադրանքները պատրաստելու, ինչպես նաև իրենց ազատ ժամանակի մի մասը դրանով անցկացնում:

Համացանցի օգտագործումը տանը և ուսումնական հաստատություններում թույլ է տալիս բարձրացնել ուսուցման արդյունավետությունը, ինչպես նաև ստանալ վերջին նորությունները ոչ միայն ծնողների և ուսուցիչների, այլև ուսանողների, այդ թվում՝ դպրոցականների հետաքրքրության ոլորտում:

Բացի այդ, օգտակար և անհրաժեշտ տեղեկատվության հետ մեկտեղ երեխաները բախվում են հակաէթիկական և ագրեսիվ նյութեր պարունակող ռեսուրսների հետ: Ահաբեկչությունը, թմրանյութերը, ազգայնական ծայրահեղականությունը, մարզինալ աղանդները, անբարոյական գովազդը և շատ ավելին այն վառ օրինակներ են, որոնց հետ երեխաները և դեռահասները կարող են շփվել: Ինչն էլ վատ հետևանքներ թողնել դեռահասի հոգեկան առողջության վրա.

ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ԳԼՈՒԲԱԼ ՑԱՆՑԵՐ

1969 թվականին Պենտագոնի՝ ռազմական նախարարության մասնագետների կողմից ստեղծվեց տարածքային համակարգչային ARPA ցանցը, որն ապահովում էր իֆորմացիայի փոխանակում մեծ հեռավորության վրա գտնվող համակարգիչներ միջև: 1977 թվականին սկսվեց Arpanet-ի միավորումն ԱՄՆ-ի այլ զարգացած երկրների հետ, որի արդյունքում առաջացավ Internet մոլորակային ցանցը:

Internet-ի բազային կառույցի ձևավորումն ավարտվեց 1985 թվականին:

Համաշխարհային տեղեկատվական ցանցն ընդգրկում է էլեկտրոնային համակարգիչների (համակարգիչների) մի շարք , որոնք կարող են տեղակայվել աշխարհի ցանկացած կետում , փոխկապակցված հեռահար կապի ուղիներով (միացված կամ հատուկ) տրամադրված հեռախոսային ընկերությունների կամ կապի այլ ձեռնարկությունների կողմից : __ Տեղեկատվական ցանցը օգտատերերին հնարավորություն է տալիս փոխանակել տեղեկատվություն , համօգտագործել ապարատային և ծրագրային ապահովումը և տեղեկատվական ռեսուրսները : Համաշխարհային ցանցը կարող է լինել կամ հանրային (Ինտերնետ , էլ. փոստ) կամ մասնագիտացված (կորպորատիվ կամ գերա-տեսչական - Extranet , Intranet) :

Եթե համակարգիչն կարող է էլեկտրոնային ձևով տեղեկատվություն ստանալ կամ ուղարկել

հեռավոր համակարգիչներին , որոնք տեղակայված են մեկ կամ մի քանի հարևան շենքերից դուրս ապա այն համարվում է միացված գլոբալ ցանցին ` անկախ օգտագործվող սարքավորումներից ծրագրաշարից ,արձանագրություններից և տեղեկատվության փոխանակման կանոններից :

Համաշխարհային ցանցերը նախագծված են բազմաթիվ համակարգիչներ մի համակարգում միաժամանակ միացնելու համար: Դրանք կարող են լինել ոչ միայն առանձին օգտատերեր, այլ նաև ամբողջ տեղական ցանցեր, որոնք արդեն միավորված են մեկ ընկերության մեջ:

WAN-ները կարող են լինել տարբեր չափերի: Դրանք ստեղծված են մեկ քաղաքի, տարածաշրջանի, կամ մի ամբողջ երկրի կամ մայրցամաքի համար: Հարկ է նշել, որ նույնիսկ կա մի ցանց, որը միացնում է ամբողջ երկրագունդը:

Ժամանակակից գլոբալ ցանցերի առանձնահատկությունները

Ժամանակակից գլոբալ ցանցերը կարող են լինել բազմազան և ստեղծվել բոլորովին այլ նպատակների համար: Օրինակ, շատ հաճախ մեկ խոշոր կորպորացիան միավորում է իր մի քանի տեղական ցանցերը ավելի լավ հաղորդակցության և աշխատանքը պարզեցնելու և արագացնելու համար ` այդպիսով ստեղծելով համեմատաբար փոքր չափի ժամանակակից գլոբալ ցանց:

Արժե ուշադրություն դարձնել նաև այն փաստին, որ կա հեռահաղորդակցության ցանցերի տարբերակ: Դրանք ստեղծված են հատուկ վճարովի ծառայությունների մատուցման համար և տրամադրվում են բոլոր շահագրգիռ հաճախորդներին: Պրովայդերն ապահովում է ցանցի նորմալ աշխատանքը այս իրավիճակում և առաջարկում է տարբերակ, օրինակ ` կաբելային հեռուստատեսություն:

Հարկ է նշել, որ նման գլոբալ ցանցը կարելի է անվանել ոչ միայն հաշվողական, այն կարող է լրացուցիչ լինել ռադիո կամ հեռուստատեսություն, ինչպես նաև նույնիսկ հեռագիր, որոնք գոյություն ունեն շատ ավելի երկար: Այնուամենայնիվ, այժմ ինտերնետն ամենահայտնին է:

Հենց սրա նման ցանցերն են կարողացել համախմբել ողջ աշխարհն ու մերձեցնել մարդկանց: Հիմա ավելի հեշտ բան չկա, քան մեկ այլ երկրի նորություններն ու իրադարձությունները պարզելը, հազարավոր կիլոմետրեր հեռավորության վրա գտնվող մարդու հետ շփվելը և հեռակա կարգով աշխատանք սկսելը կամ որևէ մասնագիտությամբ վերապատրաստման վկայական ստանալը:

Համաշխարհային ինտերնետ

Համաշխարհային ցանցերը ներկայացնում են համակարգերի լայն տեսականի, սակայն ամենահայտնին և պահանջարկը դեռևս ինտերնետն է: Իրականում այն ցանցերի ցանց է, քանի որ այն միացնում է ցանցերի լայն տեսականի ամբողջ աշխարհում և հեշտությամբ ձևավորում է հաղորդակցման հատուկ համակարգ:

Իհարկե, կան բազմաթիվ անկախ սերվերներ, բայց հենց ինտերնետն է հեշտացնում և հեշտացնում միասնական համակարգ ստեղծելը: Նման միասնական ցանցն իր հնարավորությունների օգնությամբ ապահովում է հաղորդակցություն տարբեր ձևերով, ինչպես նաև թույլ է տալիս Ձեզ պարզել ամենավերջին տեղեկատվությունը բազմաթիվ աղբյուրներից:

Նման գլոբալ ցանցեր ստեղծելու համար, որոնք պետք է ընդգրկեն գրեթե ողջ աշխարհը, օգտագործվում են հսկայական թվով ալիքներ: Սա վերաբերում է ոչ միայն ինտերնետ ցանցերին, այլ նաև ռադիո և հեռուստատեսային ցանցերին, անհրաժեշտության դեպքում դրանք բոլորը կարող են միացվել մեկ միասնական համակարգին և հաղորդակցվել համակարգիչների միջև:

Որպեսզի ամեն ինչ աշխատի ժամացույցի պես, անհրաժեշտ է հսկայական քանակությամբ սարքավորումներ, ինչպես նաև մասնագետներ, ովքեր ուշադիր վերահսկում են այս բոլոր պահերը:

Արժե ուշադրություն դարձնել այն փաստին, որ մանրակրկիտ վերահսկողության համար անհրաժեշտ է ամբողջ գլոբալ ցանցը բաժանել անկախ ծառայությունների, և դա տեղի է ունենում բավականին բնական ճանապարհով:

Համաշխարհային ցանցերը մարդու կյանքում

Յուրաքանչյուր մարդ իր կյանքում անպայման հանդիպում է գլոբալ ցանցերի: Սա պարզապես անհրաժեշտ է տեղեկատվության փոխանակման, զարգանալու, սովորելու, աշխատելու և հաղորդակցվելու համար:

Հենց սրա նման ցանցերն են կարողացել համախմբել ողջ աշխարհն ու մերձեցնել մարդկանց: Հիմա ավելի հեշտ բան չկա, քան մեկ այլ երկրի նորություններն ու իրադարձությունները պարզելը, հազարավոր կիլոմետրեր հեռավորության վրա գտնվող

մարդու հետ շփվելը և հեռակա կարգով աշխատանք սկսելը կամ որևէ մասնագիտությամբ վերապատրաստման վկայական ստանալը:

Համացանցը հսկայական հնարավորություններ է տալիս: Ամենակարևորը դրանք ճիշտ օգտագործելն է: Անշուշտ, զվարճանքն էլ իր տեղն ունի, և այստեղ պետք է փորձել չափն անցնել և օգտակար ռեսուրսը չվերածել ազատ ժամանակը պարզապես սպանելու միջոցի:

Ամերիկացի գիտնականների կարծիքով՝ ինտերնետն ունակ է շատ ավելի մեծ չափով փոխել սոցիալական կյանքը աշխարհի բոլոր երկրներում, քան հեռուստատեսությունը: Ինտերնետի տարածման պատճառով հասարակության մեջ դրամատիկ փոփոխությունները երբեմն տեղի են ունենում շատ արագ և ոչ միշտ այն ուղղությամբ, որը գիտնականները համարում էին ամենահավանականը: Ուստի, ըստ սոցիոլոգների և սոստեսագետների, անհրաժեշտ է մշտապես և մանրամասն ուսումնասիրել գլոբալ ցանցի ազդեցությունը մարդկային կյանքի բոլոր ասպեկտների վրա: Ի լրումն պաշտոնական վիճակագրության, ծրագրի մասնակիցները օգտագործում են կանոնավոր հարցումների մեթոդը նույն ներկայացուցչական խմբի շրջանակներում, որը բաղկացած է մոտ երկու հազար հոգուց: Պատասխանողներից յուրաքանչյուրի համար հարցաշարը բաղկացած է մի քանի հարյուր հարցերից, ներառյալ, օրինակ, հարցեր ընտանեկան բյուջեի, ազատ ժամանակի բաշխման, անձնական շփումների, ինտերնետում տեղեկատվության նկատմամբ վստահության մասին և այլն:

Աշխարհում գրեթե ամեն ինչ թվային է դարձել Ինտերնետի միջոցով: Մենք արդեն 1 բուպե անգամ չենք պատկերացնում մեր կյանքը առանց նրա՝ Ինտերնետի: Լինի տանը, աշխատավայրում, փողոցում, թե սրճարանում, նա մեզ օդ ու ջրի պես անհրաժեշտ է: Անվերջ տեղեկատվություն, շփում, աշխատանք, խորհրդատվություն, առևտուր, անգամ ճանապարհորդություն, այս ամենը կարող է մեզ հասանելի դառնալ 1 քլիքով՝ շնորհիվ ամենագոր համացանցի:

1. Շուրջ 4.9 մլրդ ակտիվ օգտատեր

Այո, նա իսկապես գրեթե ամենուր է: 2021 թ. -ի տվյալներով աշխարհում Ինտերնետից օգտվողների թիվը հասնում է շուրջ 5 միլիարդի: Փաստորեն դեռ կան մարդիկ, ովքեր դեռևս չեն օգտվել Ինտերնետից: Հետաքրքիր է, ինչպիսի՞ն է նրանց կյանքը:

2. Բջջայինն առաջատարն է

Ինտերնետից օգտվել հնարավոր է տարատեսակ սարքերից, որոնց շարքերում առաջատար դիրք են զբաղեցնում բջջային սարքերը. շուրջ 4.28 մլրդ օգտատեր միանում է համացանցին հենց բջջայինով:

3. Համացանցում գործում է ավելի քան 1.86 մլրդ կայք

Եթե ցանկանում ես դառնալ world wide web-ի մի մասնիկը, ուրեմն քեզ անհրաժեշտ է կայք: Այսպիսով, համացանցում այս պահին իրենց գործունեությունն են ծավալում ավելի քան 1.86 միլիարդ կայքէջեր՝ ներկայացնելով տարաբնույթ ծառայություններ, ապրանքներ, տեղեկատվություն և այլն:

4. Ինտերնետի լեզուն անգլերենն է

Գաղտնիք չէ, որ Ինտերնետում ամենատարածված լեզուն անգլերենն է:

Համացանցի ավելի քան 25.3 % -ը անգլերենն է զբաղեցնում, 19.8%-ը չինարենն է, իսկ 8%-ը՝ իսպաներենը:

5. Հյուսիսային Կորեան մերժել է Ինտերնետը

Ինտերնետն ընդհանրապես հասանելի չէ Հյուսիսային Կորեայում: Միայն որոշ բարձրաստիճան պաշտոնյաների է թույլատրվում մուտք գործել համաշխարհային Ինտերնետ ցանց: Այլ քաղաքացիներ կարող են մուտք գործել միայն երկրի ներքին intranet, որը կոչվում է Kwangmyong:

6. Դանիան, Իսլանդիան, ԱՄԷ, Քուվեյթը և Քաթարը առաջատարներն են

Ի տարբերություն Հյուսիսային Կորեայի՝ Դանիայում, Իսլանդիայում, ԱՄԷ-ում, Քուվեյթում և Քաթարում բնակչության 98-99%-ը օգտվում է Ինտերնետից: Այս երկրներն ունեն Ինտերնետի ներթափանցման ամենաբարձր ցուցանիշն աշխարհում:

7. Chrome բրաուզերը ֆավորիտն է

Chrome վեր բրաուզերն ամբողջ աշխարհում օգտագործում է ինտերնետից օգտվողների 65,9%-ը: Նրան հաջորդում է Safari-ն՝ 16.82%, իսկ 3-րդ տեղում է Firefox-ը՝ ընդամենը 4.09%: Իսկ դու ո՞ր բրաուզերն ես նախընտրում:

8. Ամենաարագը Մինգապուրում է

Մինգապուրը այստեղ նույնպես աչքի է ընկնում իր առաջադիմությամբ: Այստեղ մարդիկ օգտվում են ամենաարագ ֆիքսված լայնաշերտ կապից՝ 213,18 Մբ/վ ներբեռնում:

9. Առաջին կայքը Symbolics.com-ն էր

1985-ի մարտի 15-ին գրանցվեց աշխարհում առաջին դոմենը՝ symbolics.com, որը մինչ այժմ գործում է:

10. Google-ը ակնհայտորեն առաջատար որոնողական համակարգն է

Ինտերնետ օգտատերերի 92,17%-ն օգտվում է Google որոնողական համակարգից, որը կազմում է ավելի քան 4,2 միլիարդ մարդ:

Մովորողների համացանցային անվտանգություն

Բացի կրթական տեղեկատվությունից, գլոբալ ցանցը պարունակում է ցանկացած տեսակի բազմաթիվ նյութեր: Ծագում է չափազանց կարևոր խնդիր՝ դեռահասների անվտանգության ապահովումը ինտերնետում, որը կարող են լուծել միայն մեծահասակները՝ ծնողները և ուսուցիչները: Դեռահասը, իր հոգեբանական զարգացման առանձնահատկությունների պատճառով, հետաքրքրված է ամեն ինչով: Ինտերնետն ունի լայն հնարավորություններ, այն լուծում է հազարավոր մարդկային խնդիրներ, բայց առանց ցանցում անվտանգ աշխատանքի կանոնների իմացության, վնաս է պատճառում օգտագործողներին: Տեղեկատվական տեխնոլոգիաները լայնորեն կիրառվում են դասապրոցեսում: Ընտանիքի բոլոր անդամներն ունեն համակարգիչ, նոութբուք, պլանշետ կամ սմարթֆոն: Մենք այլևս չենք կարող պատկերացնել մեր կյանքը առանց ինտերնետի: Բայց գլոբալ ցանցի օգտագործումը մեծ ռիսկեր է պարունակում: Անվտանգության խնդիրն առաջին տեղում է: Ինտերնետից և տեղեկատվական, հաղորդակցական տեխնոլոգիաներից օգտվելու անվտանգությունը մեր ժամանակների ամենահրատապ և կարևոր թեմաներից մեկն է: Ինտերնետն այն

վայրն է, որտեղ մենք սիրում էք անցկացնել մեր ազատ ժամանակի մեծ մասը: Ընկերների հետ զրուցել, ծանոթանալ, սովորել, զվարճանալ ... Այնուամենայնիվ, չպետք է հոգ տանել մեր անվտանգության մասին: Ինտերնետը դարձել է գրեթե բոլորի կյանքի էական մասը: Էլեկտրոնային փոստից բացի, որն արդեն հարազատ է դարձել, մենք սկսում ենք անձնական էջեր, բլոգեր, միանում համայնքներին, փնտրում հարազատներ, ծանոթներ, դասընկերներն հին ընկերներ՝ ստեղծելով ցանցեր, որոնք կարող են դառնալ մեր իսկ ծուղակը: Անվտանգություն մեր օրերում հատուկ և առաջնային ուշադրություն պետք է դարձնել ինտերնետում մեր անձնական անվտանգությանը: մեր մասին անհարկի մանրամասն և ամբողջական տեղեկատվության տեղադրումը, անձնագրի տվյալները, հասցեն, առօրյան և ծրագրերը կարող են դրդել խաբեբաների կամ նույնիսկ կողոպտիչների: Հետևաբար, պետք է իմանալ ինտերնետի անվտանգ օգտագործման կանոնները: Տեղեկություններ կողպեքի վերաբերյալ **personal** ցանկացած անձնական տեղեկատվություն պետք է լավ վերահսկվի: Պաշտպանության համար անհրաժեշտ է նաև ընտրել հուսալի գաղտնաբառ: Դուք պետք է օգտագործեք մեծ թվով տառեր, թվեր և նշաններ (# կամ !): Շատ թույլ գաղտնաբառերը միայնց հաջորդող նիշերն են (abcdefg) կամ գտնվում են ստեղծաշարի վրա կողք կողքի (qwerty), ինչպես նաև կրկնվող տառերը կամ թվերը (222222): Եվ ամենակարևոր կանոնը՝ անձնական տվյալները չպետք է նշվեն գաղտնաբառում: Դրանք են ձեր անունն ու ազգանունը, ծննդյան օրը, հեռախոսահամարը և անձնագրի համարը: Մի պատասխանեք տարօրինակ նամակներին և sms-ներին և ոչ մեկին մի ասեք՝ ոչ ձեր հեռախոսահամարը, ոչ ձեր տան հասցեն: Օրինակ, դուք ստացել էք տեքստային հաղորդագրություն ձեր հեռախոսում, որտեղ ասվում է, որ գումար էք շահել, և դուք պետք է հետ զանգահարեք այս համարին: Ի՞նչ անել նման իրավիճակներում: Պետք է ՈՉԻՆՉ չանել: Մի պատասխանեք, հետ մի զանգեք, մի արձագանքեք:

Ինտերնետն ունի լայն հնարավորություններ, լուծում է հազարավոր մարդկային խնդիրներ, բայց պետք է իմանալ ցանցում աշխատելու անվտանգության կանոնները, հակառակ դեպքում ինտերնետը միայն վնաս կպատճառի: Մենք օգտագործում ենք ինտերնետը ամեն օր ուստի անհրաժեշտություն է առաջանում հստակեցնել մեր իրավունքներն ու պարտականությունները առցանց միջավայրում, սովորել ինչպես շփվել ինտերնետում և զվարճանալ դրա հետ, սոցիալական ցանցերում հաղորդակցություն և նյութերի հրապարակման անվտանգությունը:

Եթե գրանցվել էք սոցիալական ցանցում, օգտագործեք ձեր գաղտնիության

կարգավորումները՝ ձեր առցանց պրոֆիլը պաշտպանելու համար, որպեսզի միայն ձեր ընկերները կարողանան դիտել այն: Պետք է խնդրել ծնողներին օգնել պարամետրերում, եթե դա ձեզ համար դժվար է: Այս կանոնը շատ կարևոր է: Անձնական տվյալները պետք է գաղտնի պահել, հատկապես մեծահասակների սոցիալական ցանցերում շփվելիս: Պետք է օգտագործեք մականունը իսկական անվան փոխարեն ցանկացած առցանց ծառայության վրա, որտեղ շատ անձանոթ մարդիկ կարող են կարդալ ձեր տվյալները: Նախքան անունը, հասցեն, հեռախոսահամարը կամ որևէ այլ անձնական տեղեկատվություն համացանցում որևէ մեկին կիսելը պետք է խորհրդակցել ծնողների հետ: Նախքան որևէ բան առցանց տեղադրելը կամ կիսվելը, երկու անգամ պետք է մտածել: Պետք է հիշեք, որ տեղեկատվություն, լուսանկարներ կամ որևէ այլ նյութ համացանցում տեղադրելով, երբեք չենք կարող դրանք հեռացնել ինտերնետից կամ կանխել այլ մարդկանց օգտագործումը: Նախքան ձեր որևէ տեղեկատվություն որևէ կայքում մուտքագրելը, պտք է իմանալ, թե ինչպես կարող է օգտագործվել այս տեղեկատվությունը: Կարո՞ղ է տեղեկատվությունը ամբողջությամբ 10 կամ դրա մի մասը հրապարակվել, և եթե այո, որտե՞ղ: Ինտերնետում կարող եք շփվել նախկինում անհայտ մարդկանց հետ: Կարող ենք խնդրանքներ ստանալ անձանոթ մարդկանցից, ովքեր կցանկանային, որ դրանք ներառեիք ձեր կոնտակտների ցուցակում և կարողանան տեսնել ձեր պրոֆիլը, սակայն պարտադիր չէր դրանք ընդունել: Ոչ մի չկա հրավերների մերժման մեջ, եթե վստահ չեք դրանցում: Ավելի շատ կոնտակտներ ձեռք բերելը սոցիալական ցանցերի նպատակը չէ:

- **Օգտակար խորհուրդներ անտեսեք** այլ օգտվողների վատ վարքագիծը, հեռացեք տհաճ խոսակցություններից կամ անհամապատասխան բովանդակությամբ կայքերից: Ինչպես իրական կյանքում, կան մարդիկ, ովքեր տարբեր պատճառներով իրենց պահում են ագրեսիվ, վիրավորական կամ սադրիչ ուրիշների նկատմամբ կամ ցանկանում են վնասակար բովանդակություն տարածել: Մովորաբար լավագույնն է անտեսել, ապա արգելափակել նման օգտվողներին: չպետք է տեղադրեք այնպիսի բաներ, որոնց մասին չեիք ցանկանա, որուրիշներն իմանային, և որ երբեք նրանց անձամբ չեիք ասի; Հարգեք այլ մարդկանց իրավունքները: Օրինակ, ընկերոջ կողմից ձեզ տրված լուսանկարը նրա սեփականությունն է, այլ ոչ թե ձեր: Դուք կարող եք այն տեղադրել առցանց, եթե ունեք դրա թույլտվությունը և պետք է նշեք, թե որտեղից եք այն ստացել: Կարևոր է ձեռնպահ մնալ SMS- ի, MMS-ի, ակնթարթային հաղորդագրությունների ծրագրերի, էլ. Փոստերի, զրույցների միջոցով կամ այլ օգտվողների հետ առցանց շփվելուց ստացված սադրիչ հաղորդագրություններին

պատասխանելուց: Փոխարենը պետք է քայլեր ձեռնարկեք, որոնք կօգնեն բացառել կամ սահմանափակել հրահրելու փորձերը: Օրինակ: Շատ խաղեր թույլ են տալիս բացառել տհաճ կամ անցանկալի խաղացողներին. Էլ.փոստի ծրագրերի մեծ մասը թույլ է տալիս միացնել ֆիլտրերը՝ արգելափակելու անցանկալի մուտքային նամակները: Հիշեք, որ ինտերնետում շփվում եք իրական մարդու հետ: Պատկերացրեք, թե ինչպես կշփվեիք այս մարդու հետ իրական կյանքում: Նույն կերպ շփվեք նրա հետ ինտերնետում: Երբեք անձանոթներին չպետք է ուղարկել բջջային և տան հեռախոսահամարներ, տան հասցե, էլ. հասցե: Սա անձնական տվյալներ են, և անձնականը նշանակում է միայն քոնը: Պետք հիշել հետևյալը՝ ինտերնետը թշնամին չէ: Խնդիրը ինտերնետից անխոհեմ կերպով օգտվելն է:

Համացանցն արտաքին աշխարհի հետ հաղորդակցվելու ժամանակակից գործիք է, որն անհրաժեշտ պահին կարող է օգնության հասնել և լրացնել ինֆորմացիոն բացը: Դրա կարևորության մասին խոսում են բոլորը: Գոյություն ունի, սակայն, դրանից օգտվելու մշակույթ: Հաճելի է, երբ շահն ու պատասխանատվությունը ոչ միայն չեն հակասում, այլև, լրացնելով միմյանց, տալիս են ցանկալի արդյունք: Ինտերնետը միայն նոր գիտելիք ձեռքբերելու, աշխարհընկալում ձևավորելու և զարգանալու միջոց պետք է դարձնել:

Սոցիալական ցանցերի և առցանց խաղերի ազդեցությունն հասարակության վրա

Ժամանակակից հասարակությունն առանձնանում է տեխնոլոգիական բարձր մակարդակով և դրա անհերքելի ազդեցությամբ: Համացանցի միջոցով առանձնացված հաղորդակցման միջոցները բազմազան են: Համացանցային աշխարհից հարկ է առանձնացնել սոցիալական ցանցերը:

Սոցիալական ցանցերը վեբ կայքի տեսակներ են , որոնք հնարավորություն են տալիս ստեղծել համացանցային համայնքներ, որտեղ կարող են հավաքվել մինաման հետաքրքրություն ունեցող մարդիկ ;

Սոցիալական ցանցերը առաջ են բերել մի շարք փոփոխություններ մարդկանց կենսակերպի մեջ: Ժամանակակից մարդը իրական շփումն նախընտրում է փոխարինել ինտերնետային վիրտուալ շփմամբ, որն էլ ավտոմատ կերպով տանում է իրական սոցիալական հարաբերությունների դուրս մղմանը:

Սոցցանցերը նախ և առաջ հնարավորություն են տալիս նաև մշտապես կապի մեջ մնալու բարեկամների և ընկերների հետ: Բացի այն սոց ցանցերն ունեն բազմաթիվ առավելություններ սակայն ունեն նաև

բացասական ազդեցություններ:

Բացասական ազդեցություններից կարելի է նշել համակարգչային կախվածությունը, ընկճվածությունը, ամաչկոտությունը, մեկուսացումն ու հասարակական շրջաններից հեռու մնալու պահվածքը և ինքնավստահության նվազումը: Մեր ժամանակներում երեխաների շրջանում համակարգչային կախվածությանը վերաբերվող հարցերը դառնում են ավելի արդիական , քանի որ ավելացել է այն թվային սարքերի քանակն ` համակարգիչներ, պլաշետներ, սմարտֆոններ և այլն,որոնք նպաստում են երեխաների մոտ համակարգչային և ինտերնետային կախվածության առաջացմանը: Այդ կախվածությունն կարող է կապված լինել ոչ միայն համացանցում հաղողակցական գործունեության հետ, այլ նաև համացանցում էլեկտրոնային գնումների և մոլի խաղերի նկատմամբ կախվածության:

Ամերիկացի հոգեբան Մ . Օրգակն առանձնացնում է **հոգեբանական հետևյալ ախտանշանները.**

- Համակարգչի առջև գտնվելու ժամանակ լավ ինքնազգացողություն և էֆորիայի վիճակ,
- Դադարեցնելու անկարողություն,
- Համակարգչի մոտ անցկացվող ժամանակի պարբերական ավելացում,
- Ընկերների և ընտանիքի անդամների արհամարում,
- Հակարգչից հեռու գտնվելու դեպքում զայրույթի և դատարկության զգացում,
- Ստախոսություն
- Ուսուցման կամ աշխատանքի հետ կապված խնդիրներ:

Ֆիզիկական ախտանշաններ

- Մկանային լարվածություն,
- Աչքերի մեջ չորության զգացում,
- Գլխացավ,
- Թիկունքի մասում ցավի զգացում,
- Անկանոն սննդակարգ,
- Անձնական հիգենիայի շեղում,

- Քնի խանգարում;

Մի շարք հետազոտություններ փաստում են այն մասին ,որ սոցիալական ցանցերից կախվածությունը հնարավոր է կանխարգելել հետևյալ քայլերի միջոցով.

- ❖ Հսկել այն ժամանակի տևողությունը, ուր երեխան անցկացնում է համակարգչի և թվային տեխնոլոգիաների առջև,
- ❖ Նպաստել երեխաների հետաքրքրությունների և ընդունակությունների զարգացմանը
- ❖ Համակարգչից և թվային տեխնոլոգիաներից ճիշտ օգտվելով օրինակ ծառայել երեխաների համար,
- ❖ Հսկել այն խաղերը և ինտերնետային կայքերը, որոնցից օգտվում են երեխաները,
- ❖ Անհրաժեշտության դեպքում դիմել հոգեբանի:

Սոցիալական ցանցերի դերի և նշանակության մասին խոսելիս ի վերջո հանգում ենք այն եզրակացության ,որ դրանք ունեն և դրական և բացասական կողմեր:

Գիտության և տեխնիկայի արագընթաց զարգացման ժամանակաձրջանում հնարավոր չէ պատկերացնել կյանքն առանց սոցիալական ցանցի, քանի որ նրա տված ինֆորմացիան և գիտելիքներն առավել են հարուստ գրադարանից, մյուս կողմից էլ տարվելով այդ ինֆորմացիայի հոսքով՝ ունենում ենք ժամանակի մեծ կորուստ և իրական շփման քաղց: Խնդրի ամենախելամիտ լուծումը հետևյալն է օգտվել դրանից չանտեսելով չմոռանալով մեր հարազատներին և մտերիմներին՝ համացանցն դարձնելով մեր ծառան՝ հնարավորինս շատ <<աշխատացնելով >> և ինֆորմացիա կորզելով նրանցից, այլ ոչ թե դառնալ նրա

գերին՝ անմոռաց գամվելով նրա առջև:

Սովորողի հոգեկան առողջության պահպանում

Համացանցը մեծացնում է երեխաների խոցելիությունը վտանգների և վնասների նկատմամբ, ինչպիսիք են անձնական տեղեկատվության ոչ տեղին օգտագործումը, վնասակար բովանդակությամբ նյութերի հասանելիությունը : Հատկապես ժամանցային կայքերը բազմաթիվ երիտասարդների ժամեր շարունակ գամում են համակարգչին ու երբեմն անգամ ստիպում լուսացնել գիշերներ: Շատերը, նույնիսկ ընդունելով, որ ինտերնետը յուրօրինակ վարակ է ու ժամավաճառություն, միննույն է, օրը բացվելուն պես շտապում են կարդալ հերթական ծանոթ-անծանոթի հաղորդագրությունները: Սպասելիքները նման շփումից, բնականաբար, տարբեր են: Սակայն չպետք է մոռանալ այն հանգամանքը, որ ինտերնետային ընկերները հնարավոր է իրական կյանքում չլինեն այնպիսին, ինչպիսին ներկայանում են ցանցում: Ինտերնետը գովազդի տեսանկյունից ևս լայն հնարավորություններ է ընձեռում կազմակերպություններին, որոնք օգտվելով ինտերնետային գովազդի բազմաթիվ գործիքներից, հաջողությամբ առաջխաղացնում են իրենց բրենդները և ծառայությունները: Նորագույն գովազդային տեխնոլոգիաները, կամ նորմեդիայի հնարավորությունները կարելի է անսպառ համարել՝ ի տարբերություն ավանդական մեդիաների՝ ռադիո, հեռուստատեսություն, տպագիր մամուլ, արտաքին գովազդ և այլն:

Համակարգչի օգտակար կամ վնասակար լինելու մասին միշտ բանավեճեր են ծավալվում: Կարելի է մինչև անգամ ցնցող արձագանքներ լսել առողջության վրա համակարգիչների դրական ազդեցության մասին...

Համաձայն առողջապահության միջազգային կազմակերպության փորձագետների տվյալների՝ մեծահասակների մինչև 92%-ը, որ աշխատում է համակարգչով, աշխատանքային օրվա վերջում գանգատվում է զանազան տհաճ զգացողություններից և հոգնածությունից, որոնք հետագայում հանգեցնում են անբարենպաստ հետևանքների, իսկ 73% դեռահասների մոտ նույնիսկ 1-2 ժամ համակարգչի առջև աշխատելով առաջանում է տեսողական հոգնածություն: Նրանք նույնիսկ չեն էլ նկատում այդ հոգնածությունը: Այսօր համակարգչի առջև նստում են նաև փոքրերը: Եթե դա կատարվում է մանկապարտեզում, ապա այն վերահսկվում է և երկար չեն նստում համակարգչի առջև: Սակայն տանը նրանք անվերահսկելի են: Արդյունքում երեխան երեկոյան գրգռված է, անկառավարելի: Եվ երբ պառկում է, ապա վատ է քնում, անվերջ արթնանում է: Եվ սա ամենը չէ: Համակարգչի հետ շփվելիս աչքի

ծանրաբեռնավածությունը իրականում տարբերվում է մյուս տիպի տեսողական աշխատանքներից /օրինակ. կարդալը, հեռուստահաղորդում դիտելը/: Նստելու դիրքը նույնպես ազդում է առողջության վրա նվազեցնելով ժամանակակից երեխայի շարժողական ակտիվությունը: Առողջության վրա բացասաբար ազդող գործոն է նաև նյարդահուզական լարվածությունը: Նյարդային երևույթների կարճաժամկետ կուտակումը երեխայի մեջ առաջացնում է բացահայտ հոգնածություն: Համակարգչի հետ աշխատելով՝ նա յուրահատուկ հուզական սթրես է ապրում: Հետազոտությունները ցույց են տվել, որ նույնիսկ սպասելն ուղեկցվում է մակերիկամի կեղևի հորմոնի զգալի ավելացմամբ: Շատ կարևոր է, որ ծնողները հետևեն, թե ինչ բնույթի խաղերով են զբաղվում նրանք, և երեխաներին հետ պահեն դաժան, չար, ոչ գեղագիտական խաղերից: Դրա հետ մեկտեղ ուշադրություն դարձնեն այն կայքերին, որոնք դեռահասները հաճախում են համացանցում:

Հոգնածությունը կարելի է կանխել, եթե սահմափակվի երեխայի աշխատելու տևողությունը համակարգչով, կատարել աչքերի մարզում, օգտագործել միայն որակյալ ծրագրեր, որոնք համապատասխանում են երեխայի տարիքին: Սա անհրաժեշտ է այն առումով, որ հոգնածությունը, անհանգստությունը, ցրվածությունը սկսում են ի հայտ գալ համակարգչով աշխատելու 14-րդ րոպեից, իսկ 20 րոպեից երեխաների մոտ գրանցվում են տհաճ երևույթներ: Բոլոր թվարկված բացասական երևույթներն իրենց ազդեցությունն են ունենում մեր և երեխայի հոգեկանի վրա: Հոգեկանի վրա ներգործում են այնպիսի ազդակներ, ինչպիսիք են՝ խաղերը, համացանցը և այլն: Դա էլ հենց ձգում է բոլորին, առանց որի շատերն իրենց կյանքը չեն պատկերացնում: Խաղերից ու համացանցից կախվածությունը մոլուցք է: Իրենց կյանքն համացանցում անցկացնող մարդկանց և երեխաներին անհրաժեշտ է հասարակական

աջակցություն: Նրանք մեծ դժվարություններ են ունենում մարդկանց հետ շփման բնագավառում՝ անբավարարվածության, թերարժեքության զգացողություն, լինում են բարդությավորված, ամոթխած և այլն: Եվ համացանցը կարծես թե լուծում է նրանց այս պրոբլեմները /օրինակ՝ Chat, որտեղ բավարարում են ցանկացած կարիք և ոչնչից չեն վախենում/: Այդ կերպ խնդիրներից ձերբազատվելու փոխարեն նրանք խորացնում են դրանք՝ միևնույն ժամանակ ձեռք բերելով բնավորության նոր գծեր, և հոգեվիճակի փոփոխության արդյունքում տեղի է ունենում փախուստ իրականությունից, սեռի և տարիքի վիրտուալ փոփոխություն: Անկասկած նման մտքերը և կենսակերպը աստիճանաբար մուտք են գործում նրանց կյանքի բոլոր ոլորտները: Մարդը/ երեխան

սկսում է ուրիշ կերպ գործել և մտածել, նա այլ կերպ է լուծում կենցաղային, ընտանեկան, անձնական, մասնագիտական և այլ հարցեր: Եթե ժամանակին քայլեր չձեռնարկվեն, ապա այդ մարդկանց/ երեխաների վիճակը գնալով կվերածվի մոլուցքի: Համակարգչով տարվելով՝ նրանց մեջ արմատավորվում են անհավասարակշռություն, անուշադրություն, անփութություն, ինքնամեկուսացում, բոլոր տիպի սովորական արժեքների արժեզրկում, ներքին կողմորոշման կորուստ, անտարբեր վերաբերմունք մտերիմների նկատմամբ: Նման մարդիկ/երեխաները հիվանդ են, և հիվանդությունը նրանց տանում է հուզաշխարհի խոր փոփոխություն՝ առաջացնելով նոր, բավականին տհաճ բնավորության գծեր:

Երբ ծնողները իմանում են համակարգչի նման ազդեցությունների մասին նրանք զարմանք և նույնիսկ հիասթափություն են ապրում: Ամեն ինչ նորը հասարակության մեջ դիտվում է դրական և մարդիկ չեն էլ պատկերացնում նրանց վնասակար ազդեցությունների մասին:

Երեխաները պետք է իմանան, որ ինֆորմացիան համացանցում որևէ կերպ չի գտվում: Հավաստի տեղեկատվության և արժանահավատ նյութերի հետ մեկտեղ՝ մենք ունենք նաև շատ մեծ քանակությամբ ,աղբ: Հետևաբար, երբ համացանցում գտնում եք որևէ տեղեկատվություն, պետք է ստուգել այն հավաստի աղբյուրների միջոցով: Կարևոր է, որ երեխաները կարողանան այս տարիքից սկսած՝ գտել տեղեկատվությունը: Հայաստանում 11-14 տարեկան երեխաների 13%-ը անձնական բնույթի խոսակցությամբ, իսկ 7%-ը վիրավորական կամ ահաբեկող բնույթի բովանդակությամբ հաղորդագրություններ է ստացել առցանց: Շատ տարածված երևույթ է նաև կիբերբուլիինգը՝ որևէ մեկի կողմից մեկ այլ անձի նկատմամբ շարունակաբար հոգեբանական կամ ֆիզիկական հալածանք : Այս խնդրին հիմնականում բախվում են դպրոցահասակ երեխաները: Դպրոցական միջանցքներից կամ շենքերի բակերից, բուլիինգն այժմ տեղափոխվել է նաև համացանց՝ մասնավորապես սոցիալական ցանցեր և դարձել է կիբերբուլիինգ: Բակային բուլիինգից կիբերբուլիինգը տարբերվում է նրանով, որ այն երեխան կարող է վնասվել ամենուր, օրվա ցանկացած պահի: Հայտնվելով համացանցում՝ հանրային հասանելիություն ունեցող ինֆորմացիան կարող է հետապնդել երեխային նրա ողջ կյանքի ընթացքում: Համաշխարհային վիճակագրությունները փաստում են, որ երեխաների մոտ 30 տոկոսը համացանցում վիրավորական հաղորդագրություններ է ստանում անձանոթներից: Խնդրին առերեսվում են նաև հայաստանցի երեխաները:

Համացանցում կան շատ հետաքրքիր, լավ, դրական մարդիկ: Բայց, ցավոք, կան նաև խուլիգաններ, կոպիտ մարդիկ և այլ տհաճ կերպարներ: Դժվար է նման մարդկանց հեռացնել համացանցից: Մնում է խուսափել դրանցից: Համացանցում խուլիգանների կողմից արվում են կիբերհարձակում կամ կիբերբիւնգ: Նրանք ագրեսիվ նամակներ են ուղարկում էլեկտրոնային փոստով, գրուցարաններով կամ սոցցանցերով, անհանգստացնում են բջջային հեռախոսին զանգելով, անընդհատ կոպիտ հաղորդագրություններ են ուղարկում, կարող են վախեցնել և սպառնալ, վիրավորել և ծաղրել: Ընդհանրապես, այս մարդիկ ակնհայտորեն չունեն *netiket*՝ համացանցում վարքի կանոններ: Այս խուլիգաններն ունեն հեղինակություն. Մենք ինքներս կարող ենք կանխել և պայքարել կիբերհարձակման դեմ:

Ահա մի քանի օգտակար խորհուրդներ.

- Հիշեք, համացանցում դուք շփվում եք իրական մարդու հետ: Պատկերացրեք, թե ինչպես կշփվեիք այս մարդու հետ իրական կյանքում: Նրա հետ նույն կերպ շփվեք համացանցում: Լինի դա ձեր ընկերը, նոր ծանոթը կայքում կամ ֆորումում, թե առցանց աջակցության մասնագետը, ով պատրաստ է ձեզ խորհուրդներ տալ տարբեր հարցերի շուրջ:
- Եթե որևէ խնդիր ունեք, մի ծուլացեք լուծում փնտրել ֆորումներում: Երևի ինչ-որ մեկն արդեն պատասխանել է ձեր հարցին: Եթե ցանկանում եք զարգացնել հին թեմա և ստեղծել հետաքրքիր և համապատասխան հաղորդագրություն (սա կոչվում է *„necroposting*), ապա այն կարողանում է վերակենդանացնել բոլորի կողմից մոռացված թեման ու բարձրացնել այն առաջին էջ:
- Եղեք ընկերական այլ օգտատերերի հետ, մի օգտագործեք կոպիտ բառեր: Հիշեք, թե ինչպես եք շփվելու մարդկանց հետ, այնպես էլ նրանք կշփվեն ձեզ հետ: Համացանցում կոպիտ լինելը լավ չէ: Եթե միայն այն պատճառով, որ իրական կյանքում դուք դա չեիք անի:
- Եթե դուք կոպիտ եք, վիրավորված, նվաստացած, մի պատասխանեք: Կայքերում և ֆորումներում կա նման գործառույթ՝ արգելափակել իրավախախտին կամ

բողոքել նրա մասին մոդերատորին: Օգտագործեք այն և մի վախեցեք.

կովարարը չի իմանա, որ դուք դա արել եք:

- Երբեք մի ուղարկեք անձանոթ մարդկանց բջջային և տան հեռախոսահամարներ, տան հասցե, էլ. փոստի հասցե: Սրանք անձնական տվյալներ են, և անձնականը նշանակում է միայն ձերը:
- Ուշադիր մտածեք ձեր լուսանկարները համացանցում տեղադրելուց առաջ: Պատկերացրեք, թե ինչ կզգաք, եթե ձեր ոչ այնքան պարկեշտ բովանդակությամբ լուսանկարները տեսնեին ծնողները կամ ուսուցիչները:
- Եթե, ի վերջո, ինչ-որ մեկը հետապնդում է ձեզ, պահպանեք նրա բոլոր նամակները կամ sms-ները և ցույց տվեք մեծահասակներին, որոնց վստահում եք՝ ծնողներին, ավագ եղբայրներին և քույրերին:

Համացանցը կարող է շատ վտանգավոր լինել, բայց միևնույն ժամանակ չի կարելի չնշել, որ համացանցն այսօր անհրաժեշտություն է: Եվ այստեղ, ինչպես իրական կյանքում, ամեն ինչ կախված է հենց մարդուց: Եթե նա չափի զգացում ունի ,Համացանցի հետ հարաբերություններում, և անատողջ համացանցային կախվածություն չի առաջանում, ապա մարդկության այնպիսի ձեռքբերումը, ինչպիսին համացանցն է, միանգամայն արժանի է ամենայն հարգանքի:

Եզրակացություն

Այսօր ամբողջ աշխարհում տողեկատվական ցանացերը դարձել են մարդկանց կյանքի բնականոն գործունեության անբաժանելի մասը : Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների այս շրջանում ցանակացած նորամուծությունն ավելի դյուրին է դարձնում մարդկանց գործունեությունը : Տեղեկատվական ցանցերից օգտվողներից յուրաքանչյուրին էլ հարկավոր է կամքի ուժ կախվածություն ունենալու համար և ինֆորմացիան իրենց նպատակին ծառայեցնելու կարողություն:

Այսպիսով ապրելով գիտատեխնիկական, ինֆորմացիոն, հզոր և նորանոր հայտնագործությունների 21-րդ դարում, երբ սրընթաց ստեղծվում ու կիրառվում են թվային և նանո տեխնոլոգիաներ, արհեստական ինտելեկտ, երբ իտերնետը իր լավ և վատ հատկություններով ու կիրառմամբ դարձել է մեր կյանքի անբաժան մասնիկը, մենք պետք է դաստիարակենք և կրթենք այնպիսի գիտելիքներով սերունդ, որը կարողանա նավարկել և դիմակայել ժամանակի հրամայականներին: Մեր ամենաեծ հաղթանակներից մեկը կլինի այն, որ աշակերտը գիտակցելով ինտերնետի կարևոր նշանակությունն ու ուժը կկարողանա ճիշտ կողմնորոշվել և այն կիրառել ի օգուտ մարդկության և մեր հայրենիքի շահերի: Ծնողները չեն կարող լիովին արգելել երեխային համակարգչից օգտվել, քանի որ այս դեպքում երեխան իրեն ընկճված, տարբերվող կզգա այլ երեխաների մեջ: Ծնողական արգելքը պետք է հիմնավոր լինի: Ծնողներին խորհուրդ է տրվում բացատրել երեխաներին, որ կայքերը կարող են լինել ,վատ և ,լավ, որ համացանցում տարբեր մարդիկ են շփվում, որևէ կասկածելի և վատ բան նկատելու դեպքում, տեղեկացնեն ծնողին: Անհրաժեշտ է համակարգչում ծրագրային այնպիսի ապահովություն ունենալ, որը ծնողական հսկողության դերը կապահովի: Ցանակալի է, որ համակարգիչը երեխայի սենյակում չլինի, որպեսզի երեխան չգայթակղվի: Ամենապարզ և գործուն ցուցումներից է ժամանակի սահմանումը, որ երեխան կարող է անցկացնել համակարգչի մոտ, իհարկե ոչ խիստ մեթոդների կիրառմամբ:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՀՂՈՒՄՆԵՐ

1. Է. Կուդինով, Մ. Դյակով, Վ. Յալտոնսկի ,Գոյատնել թվային աշխարհում Կասպերսկի լավորատորիա 2016թ.
2. ,Մարդու իրավունքների ուղեցույց համցանցի օգտատերերի համարե ՄԱԿ գրասենյակ
3. <https://umnazia.ru/blog/all-articles/sovremennye-deti-i-gadzhety>
4. <https://children.ombuds.am/>
5. <https://www.kaspersky.ru/safe-kids>
6. <https://www.babycef.am/hy/node/449?term=18>
7. <https://www.google.com/>
8. Երեխաների անվտանգությունը ինտերնետում: Nachalka.com 2008 թ